

OB OBOROŽENEM NAPADU NA KUBO

V OZADJU STOJITA AMERIKA IN SOVJETSKA ZVEZA

Huda preizkušnja za svetovni mir - Kakšne posledice bo imel izid bojev? - Velika odgovornost velesil

V središču pozornosti vse svetovne javnosti je te dni republika Kuba, katere ozemlje obsega največji otok med Antilji v Srednji Ameriki. Marsikateri nepoučen človek se danes sprašuje, kako je mogoče, da se je zavaljo te države, katere površina znaša okrog 111 tisoč kv. km — nekaj več kot tretjino Italije — in ima komaj šest milijonov prebivalcev, mogel vžgati spor, ki tako hudo ograža svetovni mir. Res je sicer, da je zaradi Kube že več časa vladala v svetu določena napetost, saj so na primer Združene države in še nekatere druge države Latinske Amerike pred nedavnim pretrgale z njo diplomatske odnose, toda težko si je bilo še pred kratkim predstavljati, da bo iznenada prišlo do sedanjih dramatičnih dogodkov.

Prvi resen znak, da se v tem delu sveta pripravlja nekaj novega, je bilo sobotno bombardiranje kubanskega glavnega mesta Havane. Nad prestolnico so se iznenada pojavila letala ter odvrkla nekaj bomb, ki so poleg precejšnje škode povzročila smrt 8 oseb, 50 pa jih je bilo ranjenih. Kmalu se je zvedelo, da je ta napad organiziral tako imenovani »Kubanski revolucionarni svet«, se pravi tista politična in vojaška organizacija, ki je bila ustanovljena z namenom, da se strmoglavi sedanji vladajoči režim na Kubi in se zlasti odvzame oblast njegovemu najvidnejšemu predstavniku Fidelu Castru.

Ta organizacija, ki jo sestavljajo kubanski politični emigranti, uživa očitno pomoč ameriške vlade, saj se njeno politično središče nahaja v New Yorku, vojaško središče pa na Floridi, južnem predelu Združenih držav, od koder vodi po morju na Kubo niti 200 km dolga pot.

PROTIKASTROVE SILE SE IZKRAJO

Položaj se je neprimerno huje zapletel, ko se je zvedelo, da so se protikastrove sile izkrcale na več mestih velikega otoka in da prodirajo v njegovo notranjost. Že omenjeni »revolucionarni svet« pa je ob tej priliki izdal pomemben proglas. »Kubanski domoljubi«, je v njem med drugim rečeno, »so v mestih in gorah sprožili boj, katerega cilj je, osvoboditi domovino diktatorske vlade Fidel Castra in krutega mednarodnega zatiranja«. »S svojim uporom proti zatiralcu«, nadaljuje proglas, »hoče kubansko ljudstvo doseči tale vrhovni cilj: vrniti svobodo Kubi«.

Glede na potek vojaških operacij in njih razsežnost in zlasti, če upoštevamo, da raz-

polagajo protikastrove sile tudi z vojnimi in drugimi ladjami ter letali, lahko verjamemo, da proglas »revolucionarnega sveta« ni navadno propagandistično dejanje kubanske politične emigracije, temveč prava in resnična vojna napoved Fidel Castra.

NEKAJ NOVEJŠE ZGODOVINE

Za pravilno razumevanje današnjega dogajanja na Kubi je nujno, da si predvsem kratko ogledamo vsaj novejšo politično zgodovino dežele. Fidel Castro je prišel na oblast v začetku l. 1959, in sicer po dolgem ter junaškem boju proti generalu Batisti. O tem sami Amerikanci pravijo v svoji »Beli knjigi«, ki je izšla pred nedavnim, da je bil krut diktator ter da je za njegove vlade bila zelo razširjena korupcija. Zapoštevajo in neusmiljeno izkoriščano ljudstvo, ki ga je peščica kapitalistov in veleposesnikov desetletja in desetletja tiščala v največji bedi in pravcati sužnosti, je odločno podprlo boj Fidel Castra za politično osvoboditev in boljše ter pravičnejšo socialno ureditev dežele.

Fidel Castro je zmagal in njegov uspeh so pozdravili vsi resnično napredni ljudje na svetu. Toda kmalu po tem korenitem

preokretu so v deželi nastale nove, hude težave.

Na Zahodu in zlasti v Ameriki Fidel Castru danes očitajo, da je zatajil svojo preteklost in izdal tista svobodoljubna načela, ki jih je bil sam postavil ter izpovedoval in ki so dovedla njegovo revolucionarno gibanje do popolne zmage. Očitajo mu, da je uvedel v deželi diktatorski režim, ki je prav tako krut in neusmiljen kot Batistov. Kot dokaz navajajo dejstvo, da so Castra zapustili mnogi njegovi ožji sodelavci in sobojevniki, da so nekateri njegovi prijatelji bili celo umorjeni, drugi zaprti, nekateri pa so morali zbežati v tujino. Računajo, da je v inozemstvo doslej pobegnilo skupno okrog 100 tisoč Kubancev.

V tej zvezi velja omeniti stališče, ki ga je pred kratkim zavzela ameriška vlada do notranjepolitičnih razmer na Kubi. Združene države — pravi »Bela knjiga« — »zagotavljajo bodočim kubanskim demokratičnim vladam popolno in aktivno podporo v njih naporih, da pomagajo kubanskemu ljudstvu doseči svobodo, demokracijo in socialno pravičnost«. Jasno je, da so te besede postale zelo aktualne prav v današnjih dneh, ko se proti Castru vodi oborožen boj.

Sovjetski vpliv na dežele Srednje Amerike

Velik naivnež bi pa gotovo bil, kdor bi mislil, da Amerikanci in njih prijatelji na Zahodu samo zato obljublajo in tudi nudijo pomoč protikastrovim političnim silam, ker se jim smilijo prebivalci Kube, živeči pod diktatorskim režimom. Vzroki njihovega zadržanja in ravnanja so globlji ter neposredno zadevajo same ameriške koristi.

Neizpodbitno dejstvo je, da prehaja Kuba pod vodstvom Fidel Castra pod čedalje večji vpliv Sovjetske zveze. Zaradi geopolitičnega položaja se ta otok prav lahko spremeni v odlično odskočno desko za prodiranje sovjetskega in svetovnega komunizma v vse dežele Latinske Amerike. Če poleg tega upoštevamo, da je Kuba oddaljena manj kot 200 km od Združenih držav, moramo priznati, da je spričo razvoja Castrove politike tudi Sovjetska zveza sama prišla v neposredno bližino ameriškega državnega ozemlja.

Izkoriščajoč kubansko-ameriški spor, za katerega so, kot danes sami priznavajo, krivi tudi Amerikanci, je Hruščev močno utrdil svoj vpliv na Kubi, kar med drugim dokazuje čedalje tesnejše kubansko-sovjet

ske gospodarsko sodelovanje in sovjetska pomoč v drugih oblikah.

Tako poročajo, da je Kuba v zadnjih 9 mesecih prejela od Sovjetske Rusije več kot 30 tisoč ton orožja za skupno vrednost kakih 18 milijonov funtov šterlingov. Castrovi vojski so baje popolnoma opremljeni s sovjetskim orožjem. Njegova vlada je poslala ogromno propagandnega gradiva protiameriške vsebine v sosedne države in organizirala doslej sicer še ne preveč nevarne neredne v Periju, Paragvaju, Nikaragui, Kolumbiji, Boliviji itd.

Že iz teh skromnih podatkov dovolj jasno izhaja, kakšno nevarnost predstavlja Fidel Castru režim za ameriške koristi in obenem kako ima Sovjetska zveza ves interes, da se sedanji oboroženi napad pone sreči.

Zato je razumljivo, če je Hruščev pred dnevi s posebno poslanico predsedniku Kennedyju in ameriški vladi sporočil, da bo Sovjetska zveza v celoti podprla Fidel Castra v boju proti njegovim nasprotnikom. Kakšna bo ta podpora in kakšen bo njen učinek, bo sicer pokazala bodočnost, a že

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 23. aprila, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske narodne pesmi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Dravska roža«, pravljica (Jože Tomažič - Sonja Pahor), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika tedna v Trstu; 14.45 Orkester Bojan Adamič; 17.00 Tržaški obiski: Boršt in Ricmanje; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi; »Sveti šent Jurij potrkna na duri« (Lelja Rehar); 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 24. aprila, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Koncert baročne glasbe; 19.00 Znanost in tehnika - Aljoša Vesel; »39. Milanski velesejem«; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Stanislav Mo-niuszko; »Halka«, opera v štirih dej. Približno ob 21.45 »Nove knjige in izdaje«.

• TOREK, 25. aprila, ob: 10.00 »Sto let italijanskega gospodarstva« (Ivan Rudolf); 10.15 Mario Zafred; 4. simfonija v spomin Odporniškega gibanja; 16.00 »Kameniti gost«, drama v štirih dej. (Aleksij Sergejevič Puškin - Josip Vidmar), igrajo člani SG v Trstu; 16.40 Slovenski narodni motivi v izvedbi orkestra Alberta Casamassima; 18.00 Radijska univerza - Mario Kalin: Industrija čistoče: »Obisk v milarni«; 19.00 Pisani balončki, radijski tehnik za najmlajše; 21.00 Tvorica sanj, obzornik filmskega sveta; 21.30 Koncert kitarista Bruna Tonazzija; 22.00 Sprehodi po antičnih gajih - Alojz Rebula: »Anakreon - pesnik veseljak«.

• SREDA, 26. aprila, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 O glasbi in glasbenikih v anekdotah - Dušan Pertot; »Pot do glasbe: Gluck, Schubert in Grieg«; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30 »Mrtvi Kurent«, drama v treh dej. (Miha Remec), igrajo člani RO.

• CETREK, 27. aprila, ob: 18.00 Radijska univerza - Rafko Dolhar: Clovek in okolje: »Stres in splošno neugodje«; 19.00 Širimo obzorja - Mara Kalan: Sege in običaji tujih narodov - »Indijanci«; 20.30 Veliki simfonični orkestri. Približno ob 21.15 Književnost - Martin Jevnikar: »Janez Jalen in njegova trilogija Vozarja«; 22.05 Umetnost - Franc Jeza: »Spomin na skladatelja Gustava Mahlerja«.

• PETEK, 28. aprila, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 19.00 Šola in vzgoja - Danilo Sedmak: Usmerjen-je otrokovih sposobnosti in izbira poklica; 21.00 Gospodarstvo in delo; 21.15 Koncert operne glasbe; 22.00 Obletnica tedna - Rado Bednarik: »Pred 625 leti se je rodil Timurlenk«; 22.15 O slovenski klavirski glasbi: »Od prvih akordov do prve povojne dobe: Vasilij Mirk in Matija Tomc«.

• SOBOTA, 29. aprila, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.30 »Florentinski slamič«, veselo-igra v petih dej. (Eugene Labiche - Mirko Javor-nik), igrajo člani RO; 18.00 Radijska univerza - Stanko Janežič: Deset stoletij ruske duhovnosti: »Zlati vek ruske svetosti«; 19.00 Pomenek s poslušal-kami; 20.40 Zbor Vinko Vodopivec; 21.00 »Dobra zamisel«, radijska drama (Aurelio Miserendino - Na-da Konjedic), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

23. aprila, nedelja: 3. povelikonočna, Vojko
24. aprila, ponedeljek: Jurij
25. aprila, torek: Marko
26. aprila, sredo: Klet, Zdeslav
27. aprila, četrtek: Cita, Bistra
28. aprila, petek: Vital, Živan
29. aprila, sobota: Marina

ZAKLJUČEK SOLSKEGA LETA

Šolski skrbnik dr. Pugliarello je odredil, da se letošnje šolsko leto na osnovnih šolah Tržaškega ozemlja zaključi v četrtek, 22. junija. Okrožnica prosvetnega ministrstva namreč predvideva, da smejo šolski skrbniki po lastni uvidenosti odločiti, da se pouk na osnovnih šolah konča največ sedem dni pred rokom 30. junija, ki ga je bilo določilo ministrstvo. Šolski skrbnik v Trstu bo v kratkem tudi določil dan, ko se bodo na ljudskih šolah začeli izpiti. Predvidevajo pa, da se bodo ti izpiti zaključili konec junija.

V ozadju stojita Amerika in Sovjetska zveza

(Nadaljevanje s 1. strani)

danes je gotovo, da na Kubi dejansko preizkušata svoje moči dve največji sili na svetu in oba ideološka tabora, na katera je svet razdeljen.

Dogodki na Kubi predstavljajo prvo, hudo prizkušnjo zlasti za novega predsednika Kennedyja in zahodne kroge močno zani-ma, kako jo bo prestal. Za enkrat je zavrnil sovjetsko obtožbo, češ da je upor proti Castru navaden »napad ameriškega imperializma na svobodoljubno ljudstvo Ku-be«, in pristavil, da bo Amerika v primeru neposrednega sovjetskega posega v potek bojev odgovorila z enakimi sredstvi.

Dogodki se verjetno ne bodo tako raz-pletali, ker bi to pomenilo novo in za vse človeštvo usodno klanje, česar se odgovor-ni državniki obeh taborov prav gotovo do-

bro zavedajo. Izmed dvoma pa je, da bo takšen ali drugačen izid sedanjih bojev na Kubi znatno in morda tudi odločilno vpli-val na bodoči razvoj svetovne politike. Če bi se namreč upornikom posrečilo strmo-glaviti režim Fidel Castra, bi to imelo svo-je posledice ne samo na Kubi, temveč tu-di v drugih bližnjih deželah in na vsem Zahodu. Če pa upor propade, je jasno, da bo to precejšen udarec za Ameriko in zla-sti za njenega predsednika Kennedyja.

Do teh zaključkov moramo priti na osno-vi hladnega razglabljanja in stvarnih raču-nov, kajti človeštvo se kljub čedalje hitre-je napredujoči tehniki in civilizaciji žal še ni povzpelo do prepričanja, kako njegove najvišje koristi zahtevajo, da bi se še tako hudi medsebojni spori morali končno reševati samo z miroljubnimi sredstvi.

Morilec naroda

Po prvih formalnih razpravah proti SS-ovskemu krvniku Adolfu Eichmannu je v ponedeljek nastopil državni pravdnik Gi-deon Hausner. V obširni obtožnici, ki vse-buje 50.000 besed, je Hausner razgalil pre-tresljivo, do mozga segajočo sliko o pomo-ru židovskega ljudstva. Obtožitelj je zabru-sil v obraz Eichmannu, ki je kar spačil o-braz v obupano masko, da je morilec no-vega kova. On ni nikogar z lastnimi roka-mi zadavil, ker je podel figovec, toda z enim samim podpisom ali telefonskim na-ročilom je poslal v plinske peči na stotiso-če nedolžnih žrtev. Toda on nosi odgovor-nost. Nato so pa zavrteli magnetofon in za-slišal se je Eichmannov glas, ko je pri pr-vih zasliševanjih izpovedal, kako je delal.

Navzoče občinstvo je kar groza obhajala, ko so poslušali krvnikove cinične izjave. Vsa krivda pa ne pade samo nanj, marveč na ves hitlerjanski sistem in na mnoge pri-padnike nemškega naroda, ki še danes žive in delajo v stari miselnosti. Obtožba ni za-torej naperjena zgolj proti eni osebi, mar-več proti pokvarjeni vesti človeštva, ki v imenu političnih dobičkov tepta večnove-ljavne moralne zakone.

ODGOVOR V LAOSU

Moskva je zaradi napada protivladnih čet na Kubi ostro nastopila proti Kennedyju in Združenim državam, češ da tajno podpira-jo upornike proti Castru. O taki ameriški podpori danes tudi nihče ne dvomi. Hruščev je ne more pravno dokazati, Amerika se pa tudi ne boji sovjetskega neposredne-ga posega v boje na Kubi, ker je otok pre-več od rok.

Zato pa je Hruščev že začel dajati odgo-vore na drugih ognjenih tleh: v Laosu v Zadnji Indiji. Do tja je pa Ameriki malo predaleč. Vladi nasprotne čete Pathet-Lao-sa so dobile močno topništvo ter so začele prodirati proti jugu. Pred nekaj tedni je angleški politiki že uspelo, da bi se zaradi Laosa pogajali, zdaj se je pa zastran dogod-kov na Kubi položaj spet zaostрил.

GAGARIN ODLIKOVAN

Vsemirski letalec Jurij Gagarin je po svo-jem zmagovitem poletu deležen vseh časti, ki jih premore sovjetska vlada. Podelili so mu najvišji red Leninove zvezde, značko narodnega junaka in še poseben naslov

»vsemirski letalec«. Gagarin sam je izjavil, da smatra za najvišje odlikovanje čestitke in objem tovariša Hruščeva. Junakova že-na Valentina bo pa bržkone najbolj vesela izrednega darila, to je štirisobnega stano-vanja v lepi moskovski palači. Doslej se je morala Gagarinova družina štirih članov stiskati v eni sobi, ker v ruskih mestih ze-lo primanjkuje stanovanj.

TITOV POVRATEK

Jugoslovanski predsednik Tito je priplul v ponedeljek na krovu jahte »Galeb« na obisk v Združeno arabsko republiko. Izkr-cal se je v Aleksandriji v Egiptu, kjer ga je slovesno sprejel predsednik Naser. Tito bo z obiskom v Egiptu zaključil svoje več-tedensko potovanje po novih zapadno in severnoafriških državah. Na obiskih v no-vih republikah je navezal stike za tretji, nevtralni blok mladih narodov, ki se osvo-bajajo kolonialnih vezi. Imel je tudi u-radne razgovore z začasno alžirsko vlado. Glede napada na Kubo pa je izjavil, da je nevaren za mir na svetu in da ga je treba obsoditi.

POLJSKE VOLITVE

V nedeljo so bili poklicani državljani na Poljskem k volilnim žaram. Volitve so vz-bujale precejšnjo pozornost, ker so padle prav v razdobje, ko se je poostrišlo nasprot-je med Cerkvijo in vladajočimi oblastmi. Zato so pričakovali manjše udeležbe, zlasti od strani katoličanov. Kardinal Višinski je poudaril svoje načelno stališče, da so ka-toličani, ki tvorijo večino naroda, zvesti dr-žavljani, a si ne puste v cerkvenih zadevah ukazovati od komunistične vlade. Glede vo-litev jim je pa dal prosto roko. Zato je od-dalo glasovnice 95,5 odstotka vseh volil-nih upravičencev. Poljski katoličani upajo, da bo tudi Gomulka sprevidel, da ne more vladati brez njihovih glasov.

RAZDELILI SO »OSKARJE«

V torek so podelili v mestecu Santa Monica v južni Kaliforniji tradicionalne »Oskarje« za filmsko umetnost. Dobili so jih Liz Taylor kot najboljša igralka, za film »Venera v vizionu«, Burt Lancaster kot najboljši igralec, za film »Elmer Gautry« (Ju-dežev sin), in kot igralca stranskih vlog Peter Usti-nov ter plavalasa Shirley Jones. Kot najboljši ame-riški film je dobil »Oskarja« film »Stanovanje«. Do-bil ga je tudi njegov režiser Billy Wilder. Skupno je odpadlo na ta film pet »Oskarjev«. Kot najboljši tuji film je bil nagrajen »Deviški studenec« Šveda Ingmarja Bergmana.

Še pokajo bombe

V nedeljo, v prvih popolnočnih urah so neznanci položili razstrelivo na prag nekega bara v kraju Tramin, 20 kilometrov od Bocna. S pomočjo vžigalne vrvice se je dinamit razpočil in je močno poškodoval poslopje. Bar je last italijanske priseljene družine Ferrari. Škoda znaša pet milijonov lir, k sreči pa ni bilo nobenih človeških žrtev.

Ta je že sedmi bombni atentat, ki se je v zadnjih mesecih pripetil na Južnem Tirolskem. Italijanski listi so ga takoj pripisali na rovaš nemške Južnotirolske ljudske stranke. Pri krajevnih voditeljih so naredili li orožniki in policija takoj po eksploziji hišne preiskave; nekaj so jih tudi zaprli. Aretiran je bil, sicer samo za nekaj časa, tudi južnotirolski poslanec v rimskem parlamentu dr. Toni Ebner, ki je prišel ugotavljat dejansko stanje. Notranji minister Scelba je pa odredil še isti dan, da se poškodovana hiša takoj popravi na državne stroške. Drugič, da se v občini Tramin ustanovi takoj policijski komisariat. Tre tjič, da se v občini ustanovi italijanski otroški vrtec.

Prva dva ukrepa sta s policijskega stališča še razumljiva. Bolj težko si je pa mogoče tolmačiti, kaj ima novi italijanski šolski vrtec opraviti pri izsledovanju zločincev?

Številno sorodstvo

Odkar je prvi medplanetni letalec Jurij Gagarin postal slaven, se od vseh strani oglašajo osebe, ki se izdajajo za njegove sorodnike. Vsaj senca slave bo padla tudi name, si misli vsakdo od njih. Najbolj se poteguje za sorodstvo z Gagarinom neka pariška igralka, ki ji je res ime Maša Gagarin in ki trdi, da je njegova sestrična. Doda pa še, da je hči princa Vladimirja Gagarina, bivšega carskega generala. Medtem je pa že sam letalec odločno zanimal, da bi izhajal iz kake plemiške družine.

Novi industrije

Industrijski in vladni krogi obetajo našim krajem, da bodo povečali že obstoječe industrijske naprave ter ustanovili še nove.

Prva vest se tiče škedenjskih plavžev. Obrabe livarn ILVA bodo po novem načrtu zelo povečali. Prostor za nove peči in naprave bodo dobili z zasipanjem morja pod škedenjem. Livarne bodo tako povečali, da bodo v novi visoki peči pridobili vsako leto 400 tisoč ton litega železa. Dosedanja, ki zmore le 190 tisoč ton letno, bo še ostala. Dela se bodo pričela že to poletje in bodo končana leta 1964. Stroški so preračunani na približno 14 milijard lir. Z novimi napravami se bo povečala tudi proizvodnja plina in koksa, kar je tudi silno pomembno za Trst.

Kralji umirajo

Pred tednom dni je v Parizu umrl nekdanji kralj 65-letni Ahmed Zogu I. Iz svoje države je zbežal za časa Mussolinijevega napada leta 1939. Med svoje »zveste« pa se ni več mogel povrniti, ker so tam po vojni proglasili ljudsko republiko.

Po njegovi smrti so v tujini živeči Albanci priznali za kralja njegovega sina Leka I. 22-letni študent je zbral v nekem pariškem hotelu 30 pristašev in je pred njimi prisegel kot pravni vladar.

NOVICE

Za naše šolstvo

Odposlanstvo slovenskih šolnikov, ki zastopa tržaški in goriški sindikat, se je prejšnji teden ponovno zglasilo v Rimu. Obiskalo je nekatere člane parlamentarne prosvetne komisije ter jim izročilo, kakor tudi ostalim članom, v krajšem, a preglednem posnetku pripravljene popravke k vladnemu osnutku za uzakonitev in ureditev našega šolstva.

Prejšnjo sredo se je komisija bavila s splošno šolsko uredbo v državi. Razpravo za pravno ureditev slovenskih šol so prenesli na ta teden, ko bodo začeli razmotrivati o posameznih členih. Na splošno se opaža pri večini parlamentarnih krogov, da smatrajo uzakonitev slovenskih šol za nekaj samo po sebi umevnega. Obstajajo seveda še velike razlike v mnenjih, kako naj se popravki, ki jih zahtevajo slovenska javnost in prizadeti šolniki, vskladijo z vladnim osnutkom.

Nikakega dvoma ni, da moramo vsi vztrajati na predloženih načrtih sindikatov ter na spomenici, ki so jo ministrskemu predsedniku Fanfaniju predložile vse slovenske politične in druge organizacije.

NASIM BRALCEM

Obračamo se na velikodušnost in na plemenitost naših bralcev v upanju, da priskočijo na pomoč revnemu slovenskemu fantu Zdenku Hrovatinu, učencu Industrijske strokovne šole na Opčinah. Zdenko nujno potrebuje slušni aparat, da lahko sledi šolskemu pouku, sam si ga pa ne more nabaviti zaradi pomanjkanja sredstev.

Prispevke sprejema tudi uredništvo našega lista.

Msgr. Ujčić bolan

Iz Beograda prihajajo vesti, da je nadškof msgr. Josip Ujčić hudo zbolel. Leži že več dni v postelji. Predvčeranjem je visokega cerkvenega dostojanstvenika, ki je naš rojak iz Istre, obiskal predsednik verske komisije Dobrovoj Radosavljevič. Msgr. Ujčić je že v letih, ima jih nad osemdeset. Upanje pa je, da bo ozdravel in zopet prevzel vodstvo katoliškega življa kot predsednik zbora škofov. Zeljo za skorajšnje okrevanje pošiljajo g. nadškofu tudi primorski verniki.

Jugoslovanski škofijski zbor se bo v nedeljo pomnožil še za enega člana. Na Čresu bo posvečen za škofa msgr. Karmel Zaničević. Obrede posvečenja bosta izvršila škofa iz Splita in Subotice.

Podbrdo v Baški grapi

Gronchi se vrača

Italijanski državni predsednik se danes vrača v domovino s svojega krožnega potovanja po Južni Ameriki. Obiskal je države Peru, Čile, Argentino in Uruguay. Zadnjih nekaj ur pa je posvetil tudi obisku pri brazilskemu predsedniku. Gronchi je bil povsod nadvse slovesno sprejet. Podpisani so bili mnogi kulturni in gospodarski dogovori. Le v Uruguayu je revolucija na Kubo spustila grenko kapljo v val navdušenja ob sprejemu italijanskega odposlanstva. Ze na pristajališču se je letalo tako nerodno ustavilo, da bi se kmalu prekucnilo. Med slovesnim sprejemom v vladni palači se je zbralo nekaj stotin demonstrantov, ki so vpili proti napadalcem na Kubo. Kljub levičarskim demonstracijam so vse slovesnosti potekale po določenem načrtu.

Predsednikov obisk je imel v latinski Ameriki znaten uspeh. Italijanskim izseljencem je vtil zavest, da ni domovina nanje pozabila. Kakih političnih zvez med Italijo in južnoameriškimi republikami pa ta obisk ni podkrepil.

Avstrija in Južni Tirol

Te dni se je sestala nova avstrijska vlada. Novi kancler dr. Gorbach je člane vlade seznanil z vsebino govora, ki ga bo imel, ko se bo prvič predstavil parlamentu. O zunanji politiki nove vlade se je zvedelo, da bo kot doslej posvečala največjo pozornost južnotirolskemu vprašanju in v bistvu podpirala stališče dosedanje vlade. Južni Tirol bo torej še vedno eden glavnih problemov avstrijske zunanje politike.

Bivši podtajnik v zunanjem ministrstvu dr. Gschnitzer, čigar odstranitev so zlasti v Italiji smatrali za dokaz, da se je avstrijsko stališče o Južnem Tirolu nekoliko spremenilo, bo pa tudi v bodočnosti imel važno besedo pri reševanju tega problema. Prav te dni ga je namreč vodstvo Ljudske stranke določilo za svojega zastopnika na bližnjih italijansko-avstrijskih pogajanjih v Celovcu.

Novi tovarna

V soboto dopoldne je goriški nadškof blagoslovil temeljni kamen za nove, veličanske naprave v papirnici pri Štivanu. Predsednik podjetja Società Cellulose Venezia Giulia, in že obstoječe papirnice, je zbranim gostom tolmačil razvoj izdelovalnic papirja in celuloze. Štivanske papirnice so morale doslej uvažati drago celulozo iz severnih držav. Sedaj je pa tovarna sama začela zasajati obsežne plantaže topol, iz katerih bo pridobivala napol celulozo ali cold-soda in bo postala neodvisna od tuje uvoza. Letna proizvodnja bo znašala 800 tisoč stotov tovrstne celuloze. V gradnji je tudi stavba za največji stroj v Italiji, ki bo lahko dnevno izdelal 250 ton papirja. Z dosedanjjo zmogljivostjo 150 ton bo štivanska papirnica krila vse potrebe po papirju v državi. Poleg navedenih naprav bodo zgradili še posebno delavnico za popravilo strojev, veliko elektrarno in še velik oddelek za karton. Za vsa ta dela sta predvideni dve milijardi lir. Štivanske tovarne bodo prihodnje leto lahko zaposlovale skupno 1000 oseb.

Ob vsem tem velikem gospodarskem napredku izražamo željo, da bi tudi našim ljudem prinesel koristi in zaslužka.

Tržaškega

Tržaški občinski svet:

V KORIST TRŽAŠKEGA POMORSTVA

Na ponedeljkovi seji tržaškega mestnega sveta so svetovalci soglasno sprejeli resolucijo, ki obravnava vprašanje pomorskih prog in sploh vsega pomorskega prometa na Jadranu. Svet je odločno odklonil zakonski osnutek, ki ga je v zvezi z omenjenimi vprašanji sestavila vlada, češ da ne upošteva in ščiti koristi jadranskih pristanišč in zlasti Trsta. Resolucija vsebuje nadalje nekaj splošnih in načelnih zahtev, kako naj se uredi vprašanje pomorskih prog, ki jih zaradi njih deficitarnega stanja mora podpirati država.

ITALIJANSKO-ČEŠKOSLOVAŠKO SODELOVANJE

V Trstu se že nekaj dni mudijo nekateri predstavniki češkoslovaškega gospodarstva, med njimi tudi podtajnik v ministrstvu za zunanjo trgovino ing. Jaroslav Kohout. Namen obiska je, proučiti sedanje stanje italijansko-češkoslovaške trgovinske izmenjave, zlasti kar zadeva razvoj trgovinskega prometa skozi tržaško luko.

V razgovorih s predstavniki tržaške Trgovinske zbornice in Javnih skladišč so češkoslovaški gospodarstveniki obrazložili gospodarski razvoj svoje dežele ter skupno s tržaškimi zastopniki proučili možnosti za bodoče sodelovanje. Ti stiki so zlasti zato potrebni, ker bosta Italija in Češkoslovaška v kratkem obnovili trgovinsko in plačilno pogodbo, od katere ima izmed vseh italijanskih pristanišč največje koristi prav tržaška luka.

Sovjetski obisk

Te dni je tržaške in tržiške ladjedelnice obiskala skupina sovjetskih izvedencev v ladjedelniški industriji. Gostje so si ogledali tukajšnje naprave ter imeli vrsto razgovorov z voditelji Jadranskih ladjedelnice.

Ker se v našem mestu nahajajo tudi predstavniki mogočne italijanske družbe ENI, se zdi, da je sovjetski obisk v tesni zvezi s sporazumom o gospodarskem sodelovanju, ki ga je predsednik družbe ENI ing. Mattei sklenil s Sovjetsko zvezo in ki med drugim baje predvideva, da bodo Jadranske ladjedelnice zgradile dve ali tri petrolejske ladje za Sovjetsko Rusijo.

Prosek - Kontovel:

LEPA PRIREDITEV

Godbeno društvo s Proseka je v nedeljo pripravilo v društveni dvorani na Kontovelu uspešno prireditev v počastitev dveh svojih najstarejših članov. Pri prireditvi, ki ji je prisostvovalo lepo število domačinov, sta poleg godbe sodelovala pevski zbor Prosek-Kontovel in mladinski tamburaški zbor Jadran.

Slavljenca sta predsednik godbenega društva Josip Čuk, ki v tej ustanovi zvesto sodeluje 57 let, ter Ivan Pirjevec, ki pa je član društva že 50 let. Oba sta torej povsem zaslužila, da ju je godbeno društvo počastilo z lepo prireditvijo in se jima tako vsaj delno oddolžilo za njuno zvestobo. Tajnik društva Slavko Kalc je po kratkem nagovoru slavljenca podaril spominsko medaljo.

O poteku prireditve same pa lahko rečemo, da so prireditelji pripravili občinstvu zares prijeten popoldan.

Zgonik:

SMRT NAJSTAREJŠEGA OBČANA

Pred kratkim smo položili k večnemu počitku 87-letnega Josipa Miliča iz Zgonika, našega najstarejšega občana. Pokojnik je vse življenje delal na svoji kmetiji in bil priden ter skrben gospodar. Naj mu sveti večna luč. Družini in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Te dni se redno nadaljuje splošni popis kmetijstva. Izpraševalca sta doslej obiskala približno eno četrtno kmetijskih obratov. V naši občini jih je okrog 220. Kmetovalcem ponovno priporočamo, naj čim bolj natančno in brez strahu odgovorijo na vprašanja, saj služi popis le v študijske namene, kar pa bo imelo ob določenem trenutku tudi svoj praktični učinek.

Nabrežina:

RAZPRAVA V OBČINSKEM SVETU

Na torkovi seji občinskega sveta je podžupan Albin Škerk, ki je zaradi odsotnosti župana Furlana predsedoval zborovanju, odgovoril na več vprašanj, ki so jih svetovalci postavili na prejšnjih sejah. Dotaknil se je med drugim popravilnih del na šempoljskem pokopališču, obnove v vojni porušeni hlevov v Mavhinjah, Cerovljah in Vižovljah in ureditve ceste pri gostilni Kosma v Nabrežini. Obrazložil je tudi načrt del, ki jih bo po predvidevanjih izvedla ustanova Selad v drugi polovici tega ter prvi polovici prihodnjega leta.

V zvezi z županovo večtedensko odsotnostjo je odbornik A. Škerk izjavil, da je župan upravičeno odsoten, ker je bolan, in da zato smatra razpravo o tem vprašanju za brezpredmetno. Svetovalec dr. Škerk, ki je bil skupno z dr. Floridanom sprožil to zadevo na prejšnji seji, je pri tem pripomnil, da ni postavil v razpravo županove bolezn, temveč le vprašanje uradovanja, ki mora kljub vsemu redno potekati. Zatem je bilo pojasnjeno, da županov namestnik sprejema stranke vsak dan od 11. ure dalje, razen ob sobotah.

Stanovanja za begunce

V zvezi s slovesno položitvijo temeljnega kamna nove tovarne celuloze v Štivanu je svetovalec dr. Škerk vprašal, ali so bili k slovesnosti povabljeni tudi predstavniki občinske uprave. Noben italijanski list ni namreč med povabljeni omenil zastopnikov devinsko-nabrežinske občine. Pojasnjeno pa je bilo, da sta občino pri tej svečanosti zastopala dva odbornika.

Glede na čedalje večjo industrijsko in gradbeno dejavnostjo v Štivanu je svetovalec Drago Legiša vprašal, koliko delavcev je danes tamkaj skupno zaposlenih, in sicer koliko oseb je iz devinsko-nabrežinske občine, koliko jih je iz drugih občin na Tržaškem in koliko jih je iz ostalih italijanskih pokrajin. Nato je isti svetovalec vprašal, ali je res, da je Ustanova za pomoč juljskim in dalmatinskim beguncem predložila v odobritev občini načrt za gradnjo 80 novih

stanovanj v Sosljanu. Če je to res, je svetovalec vprašal, ali je pristojna občinska komisija že o tem razpravljala, oziroma kakšno je načelno stališče občinske uprave o tem problemu. Podžupan je izjavil, da bo na vprašanje odgovoril prihodnjič.

V drugem delu seje se je nadaljevala razprava o proračunu. Za besedo je vprašal svetovalec D. Legiša ter podrobneje proučil posamezne postavke. Iz njegovih izvajanj, ki so trajala skupno s prevodom več kot eno uro, izhaja, da na splošno ugodno ocenjuje predloženi proračun, zlasti kar zadeva dohodke, ki so v primeri z lanskimi narastli za okrog 36 odstotkov. Glede na izdatke je predlagal nekatere majhne spremembe, od katerih omenimo predvsem predlog, naj se spremeni postavka za plače cestarjem, da bo lahko občina nemudoma namestila dva nova cestarja, ki naj skrbita za snago po cestah v Sosljanu in Devinu.

Dolina:

VAŽNA JAVNA DELA V TEKU

Iz dolinske občine se nismo v listu že dolgo oglasili. To pomeni, da ni bilo posebnih novic, ki bi lahko zanimale širšo javnost. Tudi tokrat nimamo senzacionalnih vesti in bomo le poročali o glavnih delih, ki so v teku po raznih naših naseljih.

Kot običajno tudi v tem času razvija precejšnjo dejavnost ustanova Selad. Ta je na primer pričela urejevati pot, ki od županstva vodi proti glavni cesti. Za ta dela so bili določeni 3 milijoni in pol, a so se iznenada prekinila, ker ni bilo pravočasno rešeno vprašanje odškodnine za zemljišče, po katerem pojde pot. Zdi se, da bo občina to zemljišče razlastila.

Urejevanje poti v Ricmanjih

Delavci Selada sedaj popravljajo in urejujejo tudi cesto iz Domja v Ricmanje in v ta namen je bilo nakazanih nekaj več kot 3 milijone. Popraviti bi se morala tudi pot iz Bard v središče Ricmanj, za kar je določenih 9 milijonov.

Prekinjena dela pri Jezeru

Pred kratkim so začeli urejevati tudi pot, ki pelje iz Jezera na državno cesto skozi Pesek. Ta dela so se pa iz nam neznanih vzrokov prekinila in še ne vemo, kdaj se bodo nadaljevala.

Razstava domačih vin

Prvo nedeljo v maju bo v Dolini tradicionalni mladinski praznik. Ob tej priložnosti bo tudi razstava domačih vin. Prireja jo posebni odbor, v katerem poleg nekaterih domačih vinogradnikov sodelujejo predstavniki občine, pokrajine in Kmetijskega nadzornišтва. Tako mladinska prireditve kot razstava vin bosta tudi letos gotovo privabili v vas množico Tržčanov in prebivalcev okoliških vasi.

RAZSTAVE AVGUSTA ČERNIGOJA

Naš tržaški slikar prof. Avgust Černigoj je priredil zadnji čas kar tri razstave. Doma v Trstu je razstavil manjši, a kvaliteten izbor svojih oljnatih slik in grafik v baru Moncenislo. Istočasno je priredil večjo razstavo v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani. Doživela je pri kritikih lepa priznanja, pa tudi ostre zavrnitve, z ozirom na njihovo stališče do abstraktne umetnosti. Zdaj pa razstavlja ista dela še v Slovenj Gradcu, kjer je vzbudila njegova razstava veliko zanimanje. Saj se le poredko pri-meri, da bi doživeli v takem majhnem slovenskem mestu razstavo takega drznega avantgardističnega slikarja. Mnogi so se ob tej priložnosti prvič srečali z abstraktno umetnostjo.

Iz Goriške

STAVKE TKALCEV

Stavkovno gibanje podgorskih tkalcev zavzema vedno večji obseg. V soboto se je v znak solidarnosti z delavci ustavilo za dve uri vse delo v Gorici. Od 10. do 12. ure so bile zaprte vse trgovine, kavarne, in gostilne; avtobus ni vozil, v vseh podjetjih pa je delo prenehalo. Vse sindikalne organizacije so napovedale splošno stavko. V mestu se je šušljalo, da bodo delavci nastopili s silo kot odgovor na petkovo pretepanje z gumijevkami po ulicah. Policiji pa je nekdo dal moder ukaz, naj se drži ob strani. Zato so delavske povorke mirno prišle na Travniki, kjer se je pred prefekturo zbralo več tisoč ljudi. Nosili so napise »Dol z zločinci«, »Naši otroci so lačni«, »Ne odnehajmo do končne zmage« in podobne. Meščani so simpatizirali z delavci.

Prefekt je sprejel njih odposlanca. Prejeli so pa odgovor, da se ne morejo pogajanja nadaljevati, dokler se delavci ne vrnejo na delo. Lepake z isto vsebino so s podpisami prefekta, župana in predsednika pokrajinskega sveta nabili po cestnih vogalih.

Delavstvo se je še bolj razburilo, zlasti ko se je raznesla govorica, da je na skrivaj prišel v mesto sam lastnik podgorskih tovarn, stari Togniella. Baje je prav ta, celo proti sinovi volji, pokazal največjo trmo. Noče popustiti. Dovolil bi morda le enkratno nagrado za storilnost v najvišjem znesku 15.000 lir. Delavci pa zahtevajo, naj se s pogodbo prizna pravica do storilnostne nagrade, do boljših akordov in izplačil kvalificiranim delavcem in delavkam. Dejstvo je, da podjetje ne dela nič razlik z delavkami celo s srednješolsko izobrazbo ter jih uporablja brez možnosti za ustrezna mesta pri najnižjih delih. Z novimi stroji so pa delavke tako vprežene, da jim ne ostane minuta niti za — človeške potrebe. 3500 delavcev se že več kot teden dni bori za pravičnejše plačilne pogoje. Ves ta čas tudi brez zaslužka. Bogati tovarnar pa vztraja pri svojem in celo grozi, da bo podjetje zaprl.

STEVERJAN

Bralce Novega lista smo že opozorili, da bomo imeli v nedeljo, 23. aprila, v naši cerkvi izredno slovesnost. Prisostvovali bomo lahko sv. maši po vzhodnem obredu. Slovesnost se bo pričela ob 16. uri. Goričani in drugi se lahko pripeljejo v Steverjan z Ribijevim avtobusom, ki dospe do nas ob 15.45. Kdor še ni videl maše po vzhodnem obredu, bo gotovo odnesel globoke vtise in se bo spomnil milijonov Slovanov, ki obhajajo sv. daritev po tem obredu.

Pripominjamo, da je tudi papež Janez XXIII. prav prejšnjo nedeljo maševal v Sikstinski kapeli po tem obredu in posvetil novega škofa. S tem je pokazal skrb Cerkev tudi za vzhodne brate.

Po maši pa boste imeli lepo priložnost, da se oddahnete na goricah naših cvetočih Brd.

Občinski svet se je prejšnji teden sestal k zadnji seji v tej poslovni dobi. Izglasoval je celo vrsto sklepov. V prvi vrsti je bilo vprašanje skupnega tajnika z občino So-

vodnje, da se znižajo upravni stroški. Sklenili so, da bo Števerjan plačeval 40 odstotkov tajniške plače in prevozne stroške. Občinski možje so odobrili tudi pogodbo za vodovod in načrt za opremo otroškega vrtca. Upamo, da se pri stroških ne bo gledalo preveč na ozko in da bodo prostori res sodobno urejeni. Med sprejetimi predlogi je tudi povišanje mesečne nagrade za občinskega zdravnika.

Ob koncu seje se je župan zahvalil svetovalcem za sodelovanje v prid občine.

VOLITVE

V soboto je bil na sodnji ustanovljen osrednji volilni urad za vlaganje kandidatnih list. Vodi ga predsednik sodišča dr. Storto. V soboto so že bile vložene prve kandidatne liste. Na prvem mestu je misinska, ki ima mnogo novih imen. Precej sprememb pa je na listi Kršč. demokracije. Bivši župan Bernardis na primer ne kandidira več. Vse kaže, da so v stranki prišli do večje besede mladi. Na listi socialnih demokratov beremo tudi imena dosedanjih treh občinskih svetovalcev. Komunistična lista je poleg večine dosedanjih svetovalcev privzela tudi še Slovence, in sicer doberdobskega župana Andreja Jarca.

Občina je že postavila na Travniki, Korunu, pred Ljudskim vrtom in še na nekih krajih posebne deske za volilne lepake strank. Do nedelje so bile še prazne. Volilna mrzlica še ni prevzela duhov.

ŠTMAVER

Kot eno svojih glavnih zapuščin je bivši goriški župan Bernardis pustil tudi načrte za našo vas. Po njegovem naj bi Štmaver postal privlačna izletniška in turistična točka. V toliko je tudi vaščanom všeč. Zato je občina začela urejevati prostor okoli cerkve, v načrtih je celo bar ali restavracija. Zdaj se govori, da bodo v bližnji bodočnosti postavili na prostoru pred cerkvijo tudi neki spomenik. Ni prav jasno, ali prostovoljcem, ali žrtvam zadnje svetovne vojne.

PODGORA

Stavkajoče delavstvo podgorskih predilnic in tkalnic vztraja že od 11. aprila v tovarniških poslopih. Menjujejo se v skupinah tako, da so tovarne trajno zasedene. Za delavstvo, ki je ostalo brez plače, in za prehrano tistih, ki se drže v tovarnah, se je v Podgori, v sosednjih vaseh in v mestu začela obširna nabirka denarja in živil. Pripevajo rade volje vsi, brez razlike strank, nadškof in komunistični delavci, trgovci in razne kongregacije po vseh mestnih farah.

Razširila so se tudi raznovrstna natolcevanja, češ da so se ponoči, ko so delavci in delavke držali straže v tovarni, dogodile poškodbe na strojih in nemoralnosti med delavstvom. Tovarniški kaplan Bertoldi je v javnem pismu ožigosal take govorice kot zlonamerne. Če se dogodi kje kaka nerodnost, piše, ni odgovorna množica stavkajočih. Vsega trpljenja so krivi tisti, ki nočejo poznati 70 let stare okrožnice papeža Leona XIII., ki pravi, da morajo gospodarji dovoliti delavcem tudi soudeležbo na dobičku.

PRVE ČESNJE

V nedeljo, 16. aprila, smo na goriškem trgu opazili prve letošnje češnje. Prinesli so jih s Stare Gore. Zanimivo je, da so letos kljub čudnemu vremenu dozorele štirinajst dni prej kot druga leta. Nikar pa ne mislite, da jih je bilo na kilograme, le par šopkov so jih pokazali kot prvo spomladansko redkost. Kakor kaže, jih letos ne bo prav dosti. Po mnenju strokovnjakov se pa obeta več jabolk in hrušk. Vse pa je še v božjih rokah, ker smo še daleč od letine.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE

V nedeljo popoldne smo zopet imeli priložnost prisostvovati predstavi Slovenskega gledališča iz Trsta. V prosvetni dvorani so igrali Nušičevo šaloigro »Dr.« Mala dvorana je komaj vzdržala tako veliko število gledalcev, ki so kljub popoldanski uri in lepemu vremenu prihiteli v mesto. Igra je bila sijajno podana in se je občinstvo do solz nasmejal.

RODITELJSKI SESTANEK

Ravnateljstvo Nižje srednje šole v Gorici sporeča, da bo v nedeljo, 23. t. m., ob 10.30 roditeljski sestanek v zbornici šole v ul. Randaccio. Ker gre za zadnji sestanek v tem šolskem letu, pričakuje ravnateljstvo, da bo udeležba številna.

Beneška Slovenija

STAROŽITNOSTI IZ BENEČIJE

V ponedeljek so v Vidmu odprli razstavo starin iz Furlanije in tudi iz krajev Beneške Slovenije. V galeriji Cararra so postavljene na ogled slike, pohištvo in orodje iz 17., 18. in 19. stoletja.

Zadnje čase se opaža, da vlada veliko zanimanje za povzdigo tujskega prometa v furlanskih in beneško-slovenskih krajih.

Prejšnjo soboto so celo v Milanu pod pokroviteljstvom kardinala Montinija organizirali furlanske folklorne nastope ter branje pesmi. Kazali so tudi v filmu lepote krajev iz videmske pokrajine in tudi iz dolin, koder žive naši ljudje.

ČENTA

V državi se že dolgo časa govori o zelenem načrtu, ki naj bi pomagal povzdigniti kmetijstvo. Od vseh dosedanjih načrtov pa imajo naši kraji še bore malo koristi. Enkrat nam pomoč obljublja ena stranka, drugič druga.

Pred nekaj dnevi smo slišali, da so komunistični poslanci vložili na vlado nujni predlog, da se sestavi organski načrt za dvig gospodarsko zaostalih krajev v naši pokrajini.

V nedeljo je bil pa v Čento sklican shod za izboljšavo zemljišč v bonifikacijskem odseku Ter - Krnahta. Po daljšem razpravljanju, kako bi bilo potrebno izboljšati obdelavo in zemljiški donos, so navzoči sklenili, da se ustanovi poseben konzorcij za zemljiško izboljšavo.

Kakor se pa zdi, bodo ugodnosti deležni le večji zemljiški kompleksi. Mali posestnik, zlasti v slovenskih bregovitih vasicah, bo pa nemara še dolgo časa čakal, da bo kdo pripravil in uresničil načrte za zboljšanje gospodarstva.

„NOVI LIST“

v vsako slovensko hišo

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razgovor z dirigentom Ubaldom Vrabcem

V zvezi s koncertom pevskega zbora »Jacobus Gallus« smo naprosili njegovega pevodjod, skladatelja prof. Ubalda Vrabca za razgovor o stvareh, ki zanimajo naše bralce:

Kaj menite o bodočnosti zborovskega petja tu pri nas in na Slovenskem sploh? Se ni preživelo?

Zadnje čase se res večkrat slišijo glasovi, da so se pevski zbori preživeli. Upam si trditi, da je tako mnenje nekoliko lahkomišelnost. Ali ne bi lahko — sodeč po trenutnem zunanjem videzu — isto trdili tudi o drugih glasbenih oblikah? O orkestru, o solopjevu, o operi, o malih komornih skupinah? Saj bi lahko rekli, da se je preživela vsa resna glasba! Toda eno je modna popevka ali plesna skladba, katere življenjska doba traja eno sezono ali še manj; drugo so umetnine velikih mojstrov, katerih življenjska doba se šteje s stoletji. Ako se danes ogromna večina ogreva in zadovoljuje s popevkami iz San Rema, to še ne pomeni, da se je resna glasbena umetnost preživela. Saj tudi v preteklosti ni bilo drugače! Kolikšen odstotek prebivalstva se je v preteklih stoletjih ogreval za velike umetnine ali pa jih sploh poznal? O preživelosti pevskih zborov bi omenil, da sem prav te dni bral, da deluje v Zahodni Nemčiji 25.000 amaterskih zborov s približno dvema milijonoma pevcev! Ali naj omenim znameniti ameriški zbor Robert Shaw? Ali naj omenim, da imajo naši italijanski someščani tri ali štiri dobre laične zборе (da o cerkvenih niti ne govorim), tisti someščani, o katerih mi radi govorimo, da nimajo smisla za zborovsko petje? Ali naj omenim odlični akademski zbor iz Torina? Ali nimamo tudi v Sloveniji lepo število dobrih zborov? Tisti zbori pa, ki so umrli, so umrli zaradi tega, ker niso imeli kaj nuditi. Stvar naravne selekcije. Če še delujejo razni zbori pri vseh narodih — in tudi pri jugoslovanskih — zakaj naj bi se bili zbori preživeli prav pri Slovencih?

Bo treba zborovskemu petju najti nove oblike?

Vse se razvija, vse se spreminja. Tudi zbori. Danes zbor ne more več voditi diletant, temveč strokovno dobro podkovan profesionalac. Za življenje pevskega zbora je nujno, da doseže čimvišjo umetniško stopnjo. Te pa ne doseže, ne da bi zbor ali vsaj velik njegov del ne postajal polprofesionalen.

Ste kdaj v zadregi za program?

Nikoli. Toliko dobrih stvari je, ki bi jih rad naštudiral in mi je le žal, da morem vključiti v spored samo del tega, kar bi bilo vredno naštudirati in nuditi občinstvu.

Se vam zdi, da manjka dobrih novih slovenskih zborovskih skladb?

Sem tudi sam med tistimi, ki pišejo zborovske skladbe, zato moj odgovor na to vprašanje ne more biti objektivni. Ponovim le to, kar sem rekel pri prejšnjem vprašanju: da čakam le priliko, da bi vključil v programe še marsikatero novo slovensko zborovsko skladbo.

Menite, da je tudi tekst (vsebinska pesmi) važen, ali le melodija oziroma tehnika njene interpretacije? To vprašamo zato, ker se nam zde mnoge pesmi, ki jih slišimo na koncertih slovenskih zborov, vsebinsko zelo zastarele, iz čitalniških časov.

Važna sta tako melodija kot tekst. Pri dobri skladbi melodija le potencira tekst. Vendar nimam vtisa, da bi vodilni slovenski zbori izvajali toliko pesmi iz čitalniških časov. V kolikor pa imamo iz čitalniških časov tudi dobre stvari, jih pač ne bomo ignorirali samo zato, ker so iz tiste dobe. Šibkejši zbori so pa prisiljeni segati skoro izključno po čitalniških pesmih, ker so kasnejše moderne zanje pretežke in zato neizvedljive.

Kaj menite o sodobni slovenski umetni pesmi? Se vam ne zdi premalo izvirna in v bistvu preveč manifestacijska, retorična?

O izvirnosti ali neizvirnosti se more marsikaj reči. Kakor so danes vsi evropski narodi različno kombinirane mešanice raznih ras in asimiliranih narodov, kar velja tudi za jezike, tako so tudi ljudske pesmi podvržene vplivom sosednjih narodov. Vidimo medsebojne vplive furlanske in slovenske pesmi, alpske-nemške in slovenske, posebno koroške pesmi itd. Če se že z ljudsko pesmijo to dogaja, toliko bolj z umetno. Pa ne samo s pesmijo, tem-

več z glasbo sploh. Značaj sodobne umetne pesmi je odvisen od besedila t. j. od poezij, ki jih pišejo slovenski pesniki. Le tekstu je mogoče očitati retoričnost. Glasbenik uglasbi, kar je pesnik napisal. Kar današnji pesniki dobrega t. j. glasbeno uporabljivega napišejo, glasbeniki takoj uporabijo. Zelo dobri teksti najdemo tudi po več komponistov. Da bi bila preveč manifestacijska? Odgovoril bi z vprašanjem: Kakšna pa drugačna? Tudi glasba je vedno imela določen namen: v cerkvi pospeševati religioznost, za časa čitalnic navduševati ljudi za lastni narod, v vojnah dvigati borbenost — v zadnji vojni je temu služila partizanska pesem — in končno pri ljubezenski pesmi, podoknici spominjati ali pospeševati pri ljubici erotična čustva. Čisto manifestacijski so morda edino le nekateri bedasti teksti festivalskih kanconet.

Kakšna naj bi bila po vašem slovenska umetna pesem?

Vprašajte gostilničarja, kakšno bi moralo biti dobro vino. Odgovoril bo: takšno, kot je moje.

Kakšne načrte imate za bodočnost z vašim zborom?

Z zborom amaterjev in še prav posebno na Tržaškem nj mogoče za bodočnost delati prav nobenih načrtov. Lahko imam le pobožne želje.

Mislite na kakšno mednarodno tekmovanje?

Mislil sem na tisto v Arezzu. A ne mislim več. Dokler problem časa ovira ali otežkoča pevcu celo udeležbo na koncertu v Trstu, je nemogoče misliti, da bi čas dopuščal udeležbo na kakšnem mednarodnem tekmovanju, kjer je treba žrtvovati nekaj dni. Zato sem zadevo dokončno položil ad acta.

Imate trenutno v delu kake nove zborovske skladbe?

Človek ima vedno kaj v delu ali pa v načrtu. Toda o teh stvareh rajši govorim, ko so gotove oz. najrajši vidim, da same govore.

Koncert pevskega zbora

„Jakopus Gallus“

V soboto zvečer je priredil pevski zbor Jacobus Gallus pod vodstvom dirigenta in skladatelja Ubalda Vrabca koncert v tržaškem Avditoriju. Na sporedu so bile pesmi, ki smo jih sicer že slišali pred leti v izvedbi Komornega zbora pod istim dirigentom, pa tudi nekatere novosti, kakor na primer Boštjančičeva »Balada« in Vrabčeva »Grenka smrt«. To pot pa je bila izvedba že znanih pesmi še boljše, predvsem glede upetosti, točnejše intonacije in zlasti občutljivejša dinamike; v splošnem izdelana in zrelejša.

Vrabc je izkušen in razgledan zborovski strokovnjak, ki ne lovi vnanjih učinkov, marveč usmerja svoj zbor k spoznavanju zborovskih umetnin in razumevanju umetnostnih vrednot. Člani zbora sledijo z verno dirigentovim umetnostnim nameram, kar potrjujejo dosednji uspehi z nedavnih zborovskih tekmovanj in tako tudi uspeh tega lepega večera.

Če bi dirigent razpolagal s še večjo glasovno izbiro, posebno v moških glasovih, bi dosegel še lepše zvočne učinke. To, kar je zbor »Gallus« nudi na tem večeru, ga uvršča v skupino pevskih zborov nadpovprečne stopnje, a se lahko povzpne še do večje popolnosti, zlasti v izrazitejši izgovarjavi in dihalni tehniki. Iz cvetoče dobe polifonskega ustvarjanja nam je nudi ta zbor nekatere bisere Gallusa, Palestrine in Orlanda di Lassa. Zbor si zasluži priznanje posebno za izvedbo Gallusovega »Motteta«, »Cristum natum« in di Lassovega »Ardo si, ma non ti amo«. Vrabčev »Veter« je dosegel velik uspeh pri lanskem pevski tekmi v Vidmu in kaže velik skladateljev smisel za polifonsko skladanje, tako tudi njegova vseskozi uspela in priljubljena »Slovenska pesem«, Lajovčev »Lan« in Tanjejeva »Sončni vzhod« sta potrdila odločno pripravo tega zbora. Prijetno je presenetila tudi Boštjančičeva »Balada«, bistro zgrajena in zanimiva pridobitev zborovske zakladnice. V drugem delu sporeda so sledile še Adamičeva »Kresovale tri devojke«, Tomčeve »Svatovske pesmi«, Devov »Strašno grmi«, Boštjančičeva »Zabučale gore« in nova Vrabčeva šegava in duhovita »Grenka smrt«. Vseskozi tehten spored je zaključilo »Skoči Kolo« Borisa Papandopula.

Zbor Gallus je s tem večerom dosegel nov lep uspeh v popolnoma zasedeni dvorani in je moral na splošno zahtevo ponavljati nekatere pesmi.

K. S.

Kako je nastal Vaš zbor?

Na vprašanje »kako«, mislim da ni kaj posebne odgovoriti. Zbrali smo se in pričeli s petjem. Važnejše se mi zdi odgovoriti na vprašanje »zakaj«. Mislim, da zato, ker so v zadnjih letih izumrli vsi zbori v mestu in predmestjih in ker je povsod ostalo še precej ljudi, ki bi bili radi peli, pa niso imeli za to nobene prilike. Pri raznih priložnostih sem slišal pritožbe, ker je prav v Trstu zamrlo vsako zborovsko petje. Zato je naravno, da so se končno ljubitelji petja le zbrali. Pobuda je sicer prišla od bivših pevcev Komornega zbora, a že takoj v začetku so se pridružili bivši pevci »Cankarja«, »Barkovelj« in drugih zborov. Danes sodelujejo v zboru pevci z Opčin, Barkovelj, Rojana in Škorklje, Sv. Ivana, Rocola, Katinare in celo Briščikov — in seveda tudi iz mesta samega.

Katere so največje težave, ki jih morate premagovati?

Težave so raznovrstne. Vendar mislim, da je največja težava v tem, da marsikateri pevec ali pevka resnično nima časa, da bi redno obiskoval pevske vaje. Službene ali družinske obveznosti marsikoga ovirajo, da se ne more udeleževati pevskih vaj tako, kakor bi rad. Zdi se mi še potrebno omeniti, da velika večina — ker se mora posluževati tramvaja — žrtvuje povprečno vsak mesec kakih 500 lir; tisti, ki so bolj oddaljeni, pa še več...

Imate dovolj pevcev na razpolago, da lahko izbirate kvaliteten pevski material?

O izbiri kakega kvalitetnega materiala ni govora. V našem zboru so dobri in povprečni pevci. Edina izbira je nekaka naravna selekcija: kdor ima veselje do petja, ostane, kdor ga nima, nas kmalu zapusti. Za svoj del sem zadovoljen z vsakim, ki kaže dovolj resnosti in vztrajnosti. Da sem prav iskren: rajši imam rednega, a povprečnega pevca kot odličnega, a nerednega in nezanesljivega.

Grafika je bila tista, ki je opozorila tujino na vse bogastvo in zanimivosti jugoslovanske likovne umetnosti. Do sedaj je tudi dobila v tujini največ priznanj in nagrad. Na sliki: »Nečke« Rika Debenjaka, ki je dobil na lanskem bienalu v Sao Paulu mednarodno nagrado za grafiko.

GOSPODARSTVO

Važnost krmilnih mešanic za živinorejo

Sodobni živinoreji že davno ne zadostuje več krma, ki zraste v domačem gospodarstvu. Krme je namreč premalo in je poleg tega vsebinsko pomanjkljiva. Kljub temu je doma pridelana krma še vedno podlaga donosni živinoreji, dokupljena krmila pa so samo dopolnilo. V tem pogledu so prihajali najprej v poštev otrobi, ki so stranski proizvod mlinarstva oziroma mlevske industrije. Pozneje so se kot močno krmilo uveljavile različne oljate pogače. V zadnjih desetletjih, posebno po drugi svetovni vojni pa se je razvila posebna industrija krmil, ki pripravlja različne krmne mešanice, po katerih je vedno večje povpraševanje, saj je samo s temi krmnimi mešanicami mogoče rediti večje število živali, da se lahko zadošči vedno večjemu povpraševanju po mesu in drugih proizvodih.

Pravilno krmljenje z mešanicami

Živali je treba najprej privaditi na krmilne mešanice: začeti moramo z majhnimi količinami — obroki, ki jih postopno večamo.

Goveji živini lahko pokladamo suhe krmne mešanice, a bolje je, če so nekoliko ovlažene, in sicer preden jih damo živalim. Te mešanice pokladamo pred krmljenjem z grobo krmo (senom, suho deteljo, slamo itd.). Po krmljenju mora imeti govedo na razpolago toliko vode, kolikor je potrebuje ali želi.

Krmne mešanice za prašiče ne smejo biti kuhane, da se ne uničijo vitamini. Najbolj primerno bi bilo — in tako tudi delajo, kjer imajo na razpolago mnogo sirotke — da krmne mešanice raztopijo v sirotki in potem krmijo prašičem. Sirotka je tekočina, ki ostane, ko napravimo iz mleka maslo in sir. Ta sirotka vsebuje še mlečni sladkor, razne rudninske snovi, vitamine in še marsikaj drugega. Ker je pri nas malo sirotke, si pomagamo tako, da krmno mešanico za prašiče namočimo od 30 do 40 minut v mlačni vodi, in sicer preden krmimo.

Piščancem pokladamo — po 3. dnevu starosti — suho krmno mešanico v poljubnih količinah. Imeti morajo na razpolago dovolj čiste vode in večkrat moramo osnažiti mala korita.

Vse krmne mešanice pa moramo vedno hraniti v suhem prostoru, ker bi se drugače lahko pokvarile. Če je le nekaj preveč vlage, nastane plesen in krmilo se pokvari ter postane škodljivo.

Naprava krmilnih mešanic — krmilna jedra

Krmne mešanice lahko kupimo že pripravljene, lahko pa si jih tudi sami pripravimo, kar se še posebej izplača, če hočemo izrabi doma pridelano, predvsem zrnato krmo.

Če pa hočemo sami pripraviti primerno krmno mešanico, to je tako, ki bo vsebovala v pravilnem razmerju vse redilne snovi, rudnine, vitamine in tudi arome, moramo kupiti tako imenovano »krmno jedro« (nucleo proteico, vitaminico, minerale). Že samo ime pove, da vsebuje proteine ali belja-

kovine, vitamine in rudnine, katerih doma pridelana krma navadno nima dovolj in nikdar v pravilnem razmerju. Taka krmna jedra se dobijo v trgovini in služijo v različne namene ter za vse mogoče živali: pri perutnini za piščance pohance (broilers), za plemenske piščance, za jarečke, jajčarice in druge; pri prašičih za različne življenjske dobe, potem za opitanje in za breje svinje, pri govedu za vzrejo telet, za opitanje odraslih živali, za krave mlekarice. Tako se dobijo krmna jedra tudi za druge živali in v različne namene. Industrija krmil se namreč vedno bolj specializira.

Za vsako krmno jedro veljajo posebna določila, kako ga je treba uporabljati. Navadno predstavlja krmilno jedro polovico teže končne krmne mešanice, ostala polovica teže pa se dopolni z doma pridelano koruzo ali z drugo krmo. Na ta način pripravljena mešanica je navadno enakovredna kupljeni, izdatek pa je manjši in se precej prihrani. Živinorejcem ne svetujemo, da bi po svoje prirojevali pripravo krmne mešanice, ker so določbe za vsako krmilno jedro natančno proučene.

—0—

Splošni popis kmetijstva

Od 15. aprila do 5. maja se vrši po vsej Italiji splošni popis kmetijstva, ki ga izvajajo posebni izpraševalci. Ti se bodo zglasili na vsakem kmetijskem obratu in na osnovi spraševanja izpolnili posebno tiskovino, kjer bodo označene vse značilnosti kmetijskega obrata.

Lastniki kmetijskih obratov nimajo druge dolžnosti, kot da na vprašanja natančno odgovorijo. Potrebno pa je, da ima vsak lastnik pripravljen poseben zapisnik, da bi tako hitreje odgovarjal na stavljena vprašanja. Ta zapisnik bi moral vsebovati: število parcel, njih površino, število trt, število različnega sadnega drevja, različne kulture, se pravi, kakšna površina je zasajena s krompirjem, koliko je posajene s koruzo ali drugo kulturo, koliko je senožeti in pašnikov,

koliko gozda, koliko vinograda in sadovnjaka in podobno.

S popisom nameravajo ugotoviti dejansko stanje kmetijstva v Italiji in na podlagi teh podatkov se bo razvijala bodoča kmetijska politika. Odveč je vsak strah, da bi podatki služili v davčne namene.

Priporočljiva hibridna sorta koruze

V naših krajih, kjer ne sejemo koruze predvsem za krmo, marveč v izdatni meri tudi za prehrano (polento), in nam ni ravno vseeno, kakšna je ta polenta, je najbolj priporočljiva sorta hibridne — križane koruze »hibrid Maliani« (Ibrido Maliani). Ta križanec so vzgojili iz sorte »Marano«, ki je bila — in je še — v severni Italiji najbolj razširjena, predvsem zaradi visokega pridelka in je dobra tako kot hrana za ljudi kot krma za živali, predvsem za perutnino.

Križanec Maliani potrebuje za svoj razvoj in dozorev okoli 105 dni ali 3 mesece in pol. Ker je zrnje zelo drobno, ga potrebujemo mnogo manj, in sicer polovico toliko kot drugih sort. Sadimo pa na rodovitnih in vlažnih tleh tako gosto, da pride na kvadratni meter po 6 stebel; Če pa sadimo sorto Maliani v bolj puste in suhe zemlje, mora biti gostota manjša, in sicer 3,5 do 4 na kv. m.

Kot izvirna sorta »Marano« tako ima tudi križanec Maliani drobno zrnje rdeče barve, ki je zelo priporočljivo za krmljenje perutnine; ta ima lepo rumeno meso. Lepe barve je tudi polenta, ki je enako okusna kot tista iz sorte »Marano«.

Pridelek križanca Maliani prav nič ne zaostaja za pridelki drugih hibridnih sort z isto življenjsko dobo. Zrnje pa se zelo lahko proda in je mnogo dražje (tudi 10 lir za kg) kot ostale sorte.

Grčija se je priključila EST

V Bruslju, glavnem mestu Belgije, so predstavniki Evropskega skupnega tržišča in grške vlade podpisali dogovor, s katerim se Grčija priključuje carinski skupnosti šestih držav EST. Ker pa je gospodarstvo Grčije edinstveno in ga ni mogoče vzporediti in zravnavati z gospodarstvi ostalih šestih držav, so bili sprejeti različni ukrepi v korist Grčije. Med drugim bo Grčija dobila od evropske investicijske banke posojilo 125 milijonov dolarjev (nad 75 milijard lir), ki jih bo potrošila za razvoj svojega gospodarstva.

ŽENA IN DOM

DROBNI NASVETI

- Katran očistimo z rok tako, da jih nadrgnemo z mastjo, potem pa vse skupaj izmijemo z milom in vodo.
- Krtačo za obleko včasih pregledamo, če ni umazana. Če je, bo slabo čistila obleke.
- Ni dovolj, da čistimo samo zunanost čevljev. Včasih obrišemo čevlje z vlažno krpo tudi znotraj.
- Mokre dežne plašče obesimo takoj, ko jih slečemo, na obešalnik. Podrgnemo jih z ožeto krpo. S tem posrkamo dežne kaplje in obenem zbršimo blatne madeže, če smo plašč med hojo poškopili.
- Obešalnik ali vsaj njegove kovinske dele oblečemo v tkanino, da nam ne rjavi in da obleka ne drži z njega.
- Medenino čistimo s kašo iz kisa in soli, nakar jo temeljito splaknemo in do suhega zdrgnemo. Spet

se bo svetila kot nova. Zastarelo umazanijo odrgnemo z limono in nato splaknemo s toplo vodo.

- Preproge čistimo vsak dan z metlico, po potrebi pa s sesalcem. Nove preproge pa ne čistimo s sesalcem. Temeljito čiščenje opravimo še vedno z roko, in sicer tako, da iztepamo preprogo na hrbtni strani, pravo stran pa samo rahlo stepemo in skrtamo. Preprog ne smemo čistiti, ko so vlažne. Samo madeže odstranimo s krpo, ki smo jo pomočili v salmiakovcu in oželi. Zelo prašne preproge posujemo z vlažnimi (ne mokrimi) čajnimi listi, jih pometemo in začudeni ugotovimo, kako žive in sijoče so spet barve.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20

Telefon 29-477

Drobna slika s prebujajoče se črne celine

Mambakuši v puštinji Kalahari

»Čvalo« varijo iz neke vrste afriškega prosa, ki raste na obrežju jezera Ngami in ki ga imenujejo »kaffir«. To zrnje je sorodno egiptovski »duri« in tudi kitajskemu »kaoliangu«. Zrnje »kaffir« tudi meljejo v moko in ta predstavlja eno njihovih glavnih živil. Pridelujejo tudi koruzo, ki pa je manj odporna pred sušo in rastlinskimi škodljivci. Polja pa obdelujejo le površno. Ko posejejo, kar mislijo, zaupajo vse drugo bogovom in naravi, da opravijo svoje. Sami pa se rajši prepuste brezskrbnemu življenju, plesu in pesmim. Poleg bobnov uporabljajo instrument, ki ga imenujejo »glasbeni lok«. Napravljen je namreč iz upognjene šibe, katere tetivo predstavlja neka močna rastlinska vlakna. Odlikujejo pa se tudi po svoji kiparski dejavnosti. Iz lesa znajo rezljati imenitne skulpture, ki zelo spominjajo na moderno umetnost. To svoje znanje so prinesli s seboj iz svoje prvotne domovine Ovambolanda, kjer se domačini tudi odlikujejo s svojimi rezbarijami.

Vozov ne poznajo. Na oddaljena polja se dajo vleči od volov, stoječi na nekakih sanjah, ki drse po pesku, kar je resnično slikovit pogled in spominja na antične freske, ki prikazujejo egipčanske bojevnike na vozovih.

Mambakušem grene življenje samo levi, ker nimajo učinkovitega orožja proti njim. Levi jim delajo veliko škodo, ker jim trgajo živino, in Mambakuši se branijo pred njimi le s pastmi. Včasih se res ujame kak lev, a Mambakuši se mu vendar ne upajo približati, dokler ne pogine od lakote.

Dobro napredujemo

Število cestnih nezgod je začelo v Italiji strahovito naraščati. V dveh mesecih, to je v januarju in februarju, se jih je pripetilo nič manj kot 41.496. V primeri z isto dobo v lanskem letu je kar za 28 odstotkov več nesreč. Zaradi nezgod je bilo v prvih dveh mesecih 1128 mrtvih in 26.317 ranjenih. Oblastva so zaskrbljena, kam bo privedla vedno bolj naraščajoča motorizacija. Tudi cerkvena oblast proučuje ukrepe proti brezvestnim vozačem, ki povzročajo toliko nesreč.

»Nekoč sem ustrelil leva, ki so ga tako ujeli v past«, piše neki raziskovalec. »Ko se je stegnil, so se mu najpogumnejši le upali približati in najdrznejši je celo sedel nanj. Tedaj je levovo telo še enkrat, zadnjič trznilo. Da bi videli, kako je Mambakuši odskočil.« Potem je seveda tekla »čvalo« v potokih in plesov ni bilo ne konca ne kraja.

Huda nadloga za Mambakuše je tudi muha ce-ce. Bolezen, ki jo povzročajo, zdravijo Mambakuši z zdravilnimi rastlinami. Najsrečnejši pa so na vodi, po kateri se vozijo s 5 do 6 metrov dolgimi in zelo ozkimi ter plitvimi čolni, ki jih imenujejo »mokuro«. Izdolbejo jih iz drevesa z enakim imenom.

Kljub levom in muhi ce-ce je življenje Mambakušev v tisti daljni puštinji srečno, da jih lahko zavida marsikateri omikan človek.

(Konec)

V globine zemlje

Človek se po uspelem poskusu Jurija Gararina pripravlja za polete v stokilometrsko višine. Vsemirski letalec je gledal pod seboj našo zemljo kot majhno hruško, plavajočo v zračnem prostoru.

V višine si človek že drzne, ni mu pa še uspelo prodreti niti skozi lupino planeta, na katerem živi. Skoro pred sto leti je fantastični zemljepisec opisal »Pot v sredino zemlje«. Ljudje so se posmehovali sicer prijetnemu, a za tedanje človekovo zmogljivost sanjaškemu načrtu.

Polagoma pa je človek le začel vrtati v tla pod sabo. Prišel pa je do danes komaj 3000 metrov globoko. V zraku ga skoro nič več ne ovira, v globini zemlje pa se mu protivijo prave peklenške vročine. Teoretično se za vsakih 33 metrov proti središču Zemlje poveča temperatura za eno stopinjo. Zdaj pa izračunajte, v kakšnem ognju kopljejo rudarji v globini na primer 2000 metrov. V najglobljem doslej doseženem rovu v Novi Meksiki 3000 metrov globoko kaže toplomer 140 stopinj Celzija. In kaj

pomenijo trije kilometri v globino v primeri z 12.756 km do središča Zemlje? Kakor da bi z nohtom opraskal šolski globus.

Kaj je torej pod nami? To vprašanje si je zastavila posebna ameriška geološka komisija, ki namerava zvrtniti v globino rov, globok 10.000 metrov. Vrtali pa ne bodo kar na zemeljski površini, ampak blizu ameriške obale, kjer je morje 3700 metrov globoko. V zemeljsko skorjo bodo prodrli torej le še 6300 metrov. Ni pa gotovo, če se ne bodo že v tej globini stopili vrtalni svedri iz dragocenega karnotita, ker bodo naleteli na strahovite temperature.

Poskus, kako prodreti vsaj 10 kilometrov globoko pod zemeljsko skorjo, pa hočejo izvesti v prvi vrsti zato, ker se prav v tej globini porajajo tiste tektonske sile, ki spreminjajo površino Zemlje.

Kakor pa vse kaže, bomo prej prileteli na Luno, kakor pa spoznali skrivnosti, ki preže pod našimi nogami. Navzgor gre — navzdol pa ne!

PREDSEDNIKA ISČEJO

Na Siciliji imajo pa res smolo z volitvami predsednika deželne vlade. Že od prvega marca dalje se sestaja sicilska deželna skupščina, da bi izvolila predsednika deželne vlade. Stranke se ne morejo domeniti za skupnega kandidata. Petkrat so že volili, a vsakokrat so kandidati dobili premalo glasov. V torek se je skupščina zopet zbrala, manjkali so pa vsi svetovalci Kršč. demokracije. Volitve so se sicer po pravilniku vršile in je prejel komunistični kandidat Cortese 20 glasov od 53 navzočih. Seveda so bile takoj proglašene za neveljavne, ker ni bilo prisotno predpisano število svetovalcev. Prihodnje volitve so napovedane za dan 26. aprila. V političnih krogih pa imajo, spričo sedanje porazdelitve glasov, malo upanja, da bi našli vsem ustrezajočega predsednika. Če se ne dogovorijo poprej, bo na Siciliji vladal komisar.

To je preokrutno, sem pomislil. Prof. Magnussen ima morda prav, nedvomno je vso stvar premislil tudi s psihološkega stališča, toda vsega vendarle ni mogel upoštevati. Vsak človek ima svoje lastne probleme, ki jih včasih ni mogoče rešiti z objektivno, znanstveno utemeljeno logiko. In tak problem je to nežno, plavolaso dekle tukaj na samotnem otočku, ki ji solze polze po od peska umazanih licih, medtem ko se stiska k meni in ji telo podrhtava v zadržanem joku. Začutil sem ostro bolečino v sebi, nekje tam, kjer naj bi imel človek po romantičnih predstavah preteklih dob svoje čustveno središče — srce. Še nikoli se nisem tako jasno zavedel, kaj bom izgubil s tem dekletom in čemu vsemu sem se morda za večno odrekel, ko nisem odklonil povabila profesorja Magnussena, da se udeležim njegove odprave v vesolje. Zakaj ga nisem odklonil, sem pomislil skoro z začudenjem? Res je, da sem takrat Evo komaj poznal in še nisem mogel slutiti, kam naju bo privedlo najino znanje in da mi bo dala spoznati tisto, v kar takrat sploh še nisem verjel — v resnično ljubezen. Že mnogokrat me je od takrat zamikalo, da bi se odrekel udeležbi pri odpravi, da bi profesorju Magnussenu razodel, kako je z menoj, in ga zaprosil, naj si poišče koga drugega namesto mene. Taka želja me je prevzela po vsakem sestanku z Evo, po vsakem izletu v ta najin skriti, zapuščeni zaliv, pa tudi v tistih nočnih urah, kadar nisem mogel spati in sem od daleč hrepenel po njej. Toda nisem stopil k profesorju. Ne samo zato, ker sem se sramoval, da bi mu priznal to svojo človeško slabost. Ne, zavedal sem se, da je bilo vmes še nekaj drugega, in prav tisto je bilo krivo, da sem se čutil pred Evo še posebno krivega. Medtem ko se je vsa moja čustvena narava upirala mišli na ločitev od Eve in vsega tega zemeljskega sveta, s katerim sem povezan z vsako celico svojega telesa, pa je moja intelektualna narava nekako bolešno hlepela po tistem daljnem, nezna-

Povzatek iz vesolja

E. Z.

6.

nem in skrivnostnem, kar je čakalo na nas onkraj časa in prostora. Bil sem med tistimi nekaj izbranci, ki bodo lahko spoznali, česar človek doslej še nikoli ni spoznal in kar se je zdelo vse doslej nemogoče, da bi človek sploh lahko spoznal. Jaz pa bom lahko... In v nočeh, ko nisem mogel spati, sta se tehtala v meni hrepenenje po Evi, po ljubezni in sreči na tej Zemlji ter strastna, žgoča želja po tistem skrivnostnem, čudovitem, kar je čakalo na nas. In prevladal je vedno spet intelekt. Celu v tistem hipu tam v pesku na samotnem otočku pred obalo, ko sem stiskal njeno toplo, zapeljivo telo k sebi in čutil v sebi tako bolečino ob misli, da jo bom izgubil, kakor še nikdar, sem se hkrati zavedal, da nekje na dnu svojega bistva vendarle nisem pripravljen odreči se zaradi ljubezni do tega čudovitega dekleta tisti pekoči, neusmiljeni, strastni želji po razkrivanju največjih tajen vesolja in človeške usode. In zato sem se čutil krivega pred njo. Toda za vse tisto, kar mi je dala in zaradi česar bom odnesel s seboj zavest, da sem bil srečen na tej Zemlji, kakor je le mogoče biti srečen, sem ji dolžan povedati resnico — ne le v pismu, ko mi že ne bo mogla več odgovoriti — in odpustiti. Ne, zdaj tu in takoj...

Prenehala je bila drhteti in tudi ihtela ni več. Ležala je pokojno in mi naslanjala glavo na ramo, da so me njeni lasje ščegotali po obrazu.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Svetovno prvenstvo v namiznem tenisu v Peking

Velik uspeh Azijcev

Zmagoslavje azijskih namiznoteniških igralcev na svetovnem prvenstvu, ki je bilo te dni v Peking, je približno takšno kot na prejšnjem podobnem tekmovanju v Dortmundu, samo da so tokrat prevzeli Kitajci polovico naslovov od Japoncev. Evropi je ostal samo en naslov in še za tega so na koncu rekli, da predstavlja veliko presenečenje. Čast Evrope, če smemo tako reči, sta rešili romunski igralci Alexandru in Pitica. Razen njiju pa sta bila edina finalista še Madžara Berczik in Sido. Zetev evropskih igralcev je torej več kot skromna.

Prav je, da si nekoliko od bližje pogledamo zmagoslavje Kitajcev. Domačini so imeli na primer vse štiri polfinaliste med posamezniki; po tri v ženskih dvojicah in po dve med posameznicami, pri moških in mešanih dvojicah. Od 20 razpoložljivih mest so torej Kitajci osvojili nič manj kot trinajst. Za Kitajci pridejo Japonci, ki so imeli 4 polfinaliste, Madžari z 2 in Romuni z 1.

Svetovno prvenstvo so osvojili naslednji igralci: Cuang-Ce-Tung (Kitajska) — posamezniki, Ciu-Cung-Hui (Kitajska) — posameznice, Hoshino-Kumura (Japonska) — moške dvojice, Alexandru-Pitica (Romunija) — ženske dvojice in Ogimura-Macuzaki (Japonska) — mešane dvojice.

O Jugoslovanih lahko rečemo, da so zadovoljili. V svoji skupini so v ekipnem tekmovanju zasedli 2. mesto in dva igralca sta se pri posameznikih uvrstila v 4. kolo. Več skoraj nismo mogli pričakovati. Da bodo izidj popolni, poglejmo, kako in kdaj so izpadli jugoslovanski predstavniki. Med posamezniki je Teran izgubil v drugem kolu proti Čang-Hsieh-Linu, ki se je uvrstil v polfinale, Hrbud v tretjem

kol, Vogrin in Marković pa v četrtem kolu. Pri dvojicah sta Marković in Teran izpadla v tretjem kolu proti Romunoma Negulescuju in Retiju, Vogrin in Hrbud, prav tako v tretjem kolu, proti Svedoma Larssonu in Alserju.

Mednarodna namiznoteniška zveza je na svojem kongresu sprejela vrsto pomembnih sklepov. Med ostalim so sklenili, da bodo naslednja svetovna prvenstva v CSSR leta 1963, v Jugoslaviji leta 1965 in v Avstraliji leta 1967. Sestavili so prednostne lestvice po ekipah. Pri moških je vrstni red naslednji: 1. Kitajska, 2. Japonska, 3. Madžarska, 4. Švedska, 5. Jugoslavija, 6. Anglija in DDR, 8. CSSR in Nemčija in 10. Romunija. Pri ženskah je vrstni red naslednji: 1. Japonska, 2. Kitajska, 3. Romunija, 4. Madžarska in 5. Koreja. Najboljša posameznika sta Cuang-Ce-Tung in Li-Fu-Jung (oba Kitajca) pri moških; od žensk se odlikujejo Čiu-Cung-Hu, Koczian in Macuzaki. Prva je Kitajka, druga Madžarka tretja pa Japonka.

Najboljši Jugoslovani, 21-letni Vojislav Marković je na 19. mestu.

Boksaški dvoboj

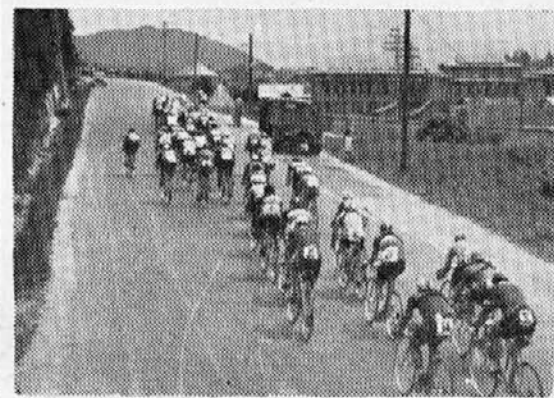
Crnski boksar lahke kategorije Joe Brown je v torek zmagal po točkah v dvoboju z evropskim prvkom Davom Charnleyem. 35-letni Joe Brown je tako ohranil naslov svetovnega prvaka lahke kategorije. Dave Charnley ima 25 let. Dvoboju v Londonu je prisostvovalo nad 18.000 gledalcev.

Van Looy vedno prvi

Poklicni svetovni prvak v cestni vožnji Belgijec Rik Van Looy je zmagal tradicionalno kolesarsko dirko Pariz-Roubaix. S to veliko zmago se je mladi in hitri kolesar povzpel na prvo mesto v tekmovanju za posebno nagrado »Plošča Philco«. Na drugem mestu je Anglež Simpson, na tretjem pa Francoz Pouliodor, ki sta zmagala v znanih dirkah po Flandriji oziroma Milano-Sanremo.

V zadnjem času je največ dirk bilo v Belgiji. Zmagali so v glavnem samo Belgijci: Messelis (Criterium Fiandre), De Cabooter (Het-Volk), De Bruyne in Van Daele (Kuurne-Bruxelles-Kuurne), Van Geneugden (Dirka po Limburški), Vannitsen (Criterium di Oedelem), Gilbert Desmet (Criterium Bellegema) in Aerenhouts (Gand-Wevelgem).

V Italiji sta bili na sporedu dirki po Kalabriji in po Toskani. Prvo je zmagal Bruni, drugo pa Fontana. Tri važne dirke so bile tudi v Franciji, in sicer Criterium National, kjer je prvo mesto osvojil Jacques Anquetil pred Darrigadom; Mont Faron, kjer je prepričljivo osvojil prvo mesto mladi Raymond Pouliodor pred Bahamontesom in Anquetilom, in dirka Etoile du Leon, kjer je zmagal Groussard. V Švici sta zmagala Trepp (Dirka 4 Kantonov) in Zoffel (Dirka jezera Lemano).

Zatopljen v misli je Rudi Vrhovec vrtel cigaro v ustih. »Malo prej bi se mogel brigati za Adrano,« je izustil skoro na glas. »Ne bi prišlo tako daleč.«

»Čemu pa?« ga je vprašala žena. »Saj si poravnal zadnje račune v bolnišnici. Kaj hoče še več.« Spomnila se je, kako je napodila Adrano pred vrtnimi vrati. Vse se je tako izteklo, kakor si je želela. Že nekaj mesecev je minilo od takrat. Včeraj se je pa njen mož vrnil iz zdravilišča, kjer je zvedel, da tam ni več njegove hčerke.

»Brez sledu je zginila,« je vzdihnil. »Sem mar jaz kriv? Saj bi mi bila lahko povedala, ne pa kar tako.« Nevoljno je zmajal z glavo: »Ni prav storila, pa tudi jaz bi se bil moral malo več pobrigati.«

»Ne, ni prav storila! Dela po svoji glavi kot takrat, ko sva ji branila poroko,« se je oglasila gospa Matilda in čakala, kakšen bo odmev pri možu. O srečanju z Adrano ni možu ničesar omenila.

»Zdaj je šla,« je Vrhovec nadaljeval samogovor, »in nihče mi ne zna povedati kam...«

Žena ga je začudena pogledala: »Čemu si pa umolknil, Rudi?«

»Ker se mi zdi, kot da sem jaz vsega kriv.«

»Ona je vsega kriva! Ali je imela kaj obzira do tebe? Še smili se ti, potem ko se je tako obnašala,« je porogljivo prigovarjala žena.

»Nekaj usodnega je vse skupaj,« je vzdihnil Vrhovec. Očital si je, da je zapustil edinega otroka. Zdramil se je, ko je zaslišal razdraženi ženin glas:

»Kaj je usodno? Usodno je, da nam je naprtla otroka, ki bo prav takšen, kot so njegovi starši!«

20.

Priredil R. B.

STRTA SRCA

»Toda... saj nisem mogel drugače.«
»Kako ne? Saj nismo na noben način mogli še dalje prenašati to breme. Jaz ne čutim prav nobenega veselja.«

»V najdenišnico pač ne morem poslati Delice. Saj bi bilo v sramoto mojemu imenu.«

»Prepusti vse meni, Rudi. Bom že našla pravo pot.«

—0—

Nekaj vasi vstran sta živela zakonca Žitko. Mož je bil nekoč upravitelj sosednega veleposestva. Ko pa je to propadlo, sta se zakonca morala prebijati skozi življenje z dninarstvom.

»Veš kaj, Jera,« se je obrnil stari Žitko k ženi, ko sta nekega dne sedela pred skromno bajto, »zdi se mi, kot da je ljubi Bog na naju pozabil.« Žena je prikimala. Kaj naj bi odgovorila, ko se ji je bolni mož smilil v dno duše. Zbrala je ves svoj pogum: »Ne zgublaj poguma, Franc, bo že kako šlo.«

»Šlo, šlo, ne vem, kako. Dobro, da nimava otrok, ki bi morali trpeti pomanjkanje.«

»Ne govori tako, Franc. Morda bi pa prav otroci pomagali lažje nositi najino breme.«

V duši je pritrdil svoji ženi. Če bi imela otroke, bi morda mož imel več poguma za boj z življenjem. Jera je še bolj kot on trpela, ker ni bilo otrok. Dolga leta si je želela sina ali hčerko. Zdaj sta pa že bila v starosti.

»Grem pogledat na njivo,« je vzdihnil stari Žitko. Spotoma je premišljeval, kako žalostno življenje ima njegova žena pri njem. V začetku zakona sta pa živela tako udobno. Ko bi mogel vsaj od kod dobiti nekaj tisočakov, da bi se postavil na noge. Tuhtal je to in ono, a nič pametnega mu ni prišlo na um. Taval je že dobro uro po polju, ko se je začel vračati proti bajti, od koder je mukala edina kravica. Jera je delavna, se je domislil, žal besedice ne pride iz njenih ust, pa taka usoda.

Kaj pa ta ropot? Obrnil se je in v mraku ugledal, da ropota avto proti njegovi hiši. Kam neki hoče, saj tu naprej ni več ceste. Postal je pred hišo. Avto je res krenil s ceste na dvorišče.

»Jera, neki avto stoji zunaj!«

»Ah, morda je kdo zašel« in ni niti stopila na prag. Prisluhnila pa je, ko je zaslišala ženski glas. Medtem so se že vrata odprla.

»Moj Bog, gospa baronica! Pa k nam, o jej...«

»K vam, prav k vam, gospa Jera,« je odgovorila elegantno oblečena gospa. »Z rajnim možem sva se vas večkrat spominjala. Sicer pa vam moram razložiti, čemu sem prišla. Žitkova mati je opazila, da se gospa nekam v zadregi ozira.«

»Žal mi je... toda nimamo sobe, razen kuhinje in male spalnice.«

(Dalje)

46

Za
naben
a
i
m
l
a
i
ž
eP
o
t
vn
e
z
n
a
n
oSamuel
ScowillMiki
Muster

397. Peter in Jim sta se ji zasmejala, deklica pa se je branila: »Saj je profesor dejal, da so metali v jezero tudi drage kamne, čudovite dragulje, najlepše in največje, kar so jih premogli! Zakaj ne bi požrešne ribe pogoltile vsaj enega izmed njih.« Toda v ribah, ki so jih jedli tisti večer, niso našli bogatih presenečenj.

398. Po večerji je dejal profesor svojim prijateljem, ki so sedeli okrog ognja: »Nisem se nadejal tako bogatih in pomembnih najdb. Presegle so vsa moja pričakovanja. Učeni svet bo strmel nad njimi. Se bi ostali tu in iskali v čudovitem jezuru, pa nas čas priganja. Samo še jutri se boste potapljali. Misliti moramo na vrnitev. Čas beži.«

399. Čeprav bi vsi še radi ostali in raziskovali, so pritrdili profesorjevim besedam. Čez tri tedne se bo začela šola, sta pomislila Peter in Jim. Mama me čaka, se je stožilo Peggy. Ej, čez jesenski lov ga ni, si je dejal stric Tom. Hitro so se sprijaznili z mislijo na odhod in sklenili, da bodo zadnji dan ob jezeru dodobra izkoristili za delo.

400. Toda prav zadnji dan jim je prinesel nepričakovan dogodek, ki bi se lahko zaključil s strašno tragedijo. Začel pa se je s takšnimi velikimi obeti! Hen, ki je bil ostal pod vodo dalj kakor po navadi, je splezal na splav, se oddahnil in povedal: »Lezel sem po dnu in iskal, ker se nisem hotel vrniti praznih rok. Škoda, da mi je zmanjkalo zraka!«

401. »Zakaj?« je vprašal profesor. Hen je pojasnil: »Razločno sem videl kake pol metra pred seboj kot kurje jajce velik okrogel predmet. Profesor, to je največji smaragd, kar sem slišal o njih! Pa nisem vzdržal, moral sem na površino.« — »Kje si se potopil?« je navdušeno vprašal Jim. Hen mu je nakazal smer z roko in že je vitko Jimovo telo planilo v vodo.

402. Od Henove pripovedi so bili vsi kakor očarani. Napeto so strmeli v vodo in čakali na izid Jimovega potapljanja. Tedaj je Peggy dvignila roko in vprašala profesorja: »Profesor, kaj pa je tistole?« Bilo je kot plavaljoče deblo, imelo pa je dvoje zelenih mačjih oči in koničasti gobec. »Aligator!« je kričnil Hen. »Se huje — krokodil!« je dejal Grey.

403. Nekaj trenutkov je družba na splavu kot okamenela gledala strašno žival, ki je plavala proti njim. Nedaleč od mesta, kjer se je bil Jim potopil, se je krokodil bliskovito potopil v vodo, tako blizu splava, da so razločno videli njegovo trikotno glavo in ostre zobe v gobcu. Peter je trzil in hotel skočiti v vodo, pa se ga je Peggy oklenila.

404. »Ne skači, Peter, ne moreš pomagati!« Tedaj je na debela splava zamolklo padla Henova macheta. Indijanec je odvrnil orožje, ki mu pod vodo ne bi moglo služiti, in se brez pomišljanja vrgel v vodo, da bi pomagal svojemu severnoameriškemu prijatelju in rojaku v tej veliki nevarnosti. Peggy je zakričala in si v grozi z rokami zakrila oči.

405. Kot okamenel je stal profesor Grey, bled kot kreda, na robu splava. Gledal je vznemirjeno vodo in s hripavim glasom šepetal: »To je moja krivda! Moja velika, strašna nepravilnost! Moral bi bil raziskati jezero, preden sem odvrnil bombo. Duh po mrtvih ribah je privabil zverino z onega brega! Tega si ne bom nikoli odpustil. Ubogi Jim...«